

ERDÉSZPÁLYA, ERDŐ ÉS ERDŐGAZDÁLKODÁS – SZÉKELYFÖLDI ERDÉSZEK ATTITÚDJÉNEK VIZSGÁLATA

FORESTERS' CAREERS, FOREST AND FOREST MANAGEMENT - A STUDY OF FORESTERS' ATTITUDES IN SZEKLERLAND

SÁROSI-BLÁGA ÁGNES

KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja, Csíkszereda
agnesblaga@gmail.com

Összefoglalás

Az elmúlt években globális, Uniós és országos szinten is fő prioritássá vált az erdők komplex szerepére való figyelés, valamint az erdők egészségének megőrzése. Ennek egyik eszköze a többszintű stratégiai tervezés, s ezáltal az erdők különféle funkciói közötti egyensúly megőrzése, amelyen belül a társadalmi szereplők kulcsfontosságúak lehetnek. A romániai erdőgazdálkodási struktúrában a magán és az állami erdészetek szakmai szereplői az erdőállomány kezelésének (megőrzés, létesítés, nevelés), értékesítésének, valamint az ezekkel kapcsolatos szabályok betartásának. A tanulmányban a Nagyküküllő Közbirtokossági Unió és a csíkszeredai KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központjának együttműködésével 2022-ben megvalósuló, erdészek körében végzett felmérés alapján azt vizsgálom, hogy a székelyföldi erdészek hogyan viszonyulnak az erdészpályához, az erdőgazdálkodáshoz, és általános értelemben az erdőhöz, valamint azt, hogy ezekben a viszonyulásmódokban milyen generációs különbségek és hasonlóságok vannak.

Kulcsszavak: erdőgazdálkodás, erdészek, attitűdvizsgálat, generációs különbségek

Bevezetés

Európa területének több mint 40%-át erdők és más fás területek borítják, így a világ egyik legerdősebb régiójának számít. Annak ellenére, hogy az Unió nem rendelkezik közös erdészeti politikával, és ez a terület nemzeti hatáskörben van, az elmúlt években az erdő fontosságára való figyelés több szempontból prioritássá vált Unió szinten is. Az Európai Bizottság 2021-ben tette közzé az új Erdőstratégiát¹, ami az Európai Zöld megállapodás egyik kiemelt kezdeményezéseként az EU 2030-ig tartó biodiverzitási stratégiájára épül. Ehhez igazodva 2022-ben több más uniós tagállam mellett Romániában is Országos Stratégia² készült, amely kiemelt prioritásként kezeli az erdőtulajdonosok felelősségvállalását, az erdőgazdálkodás nyomon követését, valamint az erdőállomány megőrzését és bővítését.

A fentiekben említett szakpolitikai intézkedésekből is látható, hogy az elmúlt években az erdő fontosságára való figyelés több szempontból napirendre került nemzeti és nemzetközi szinten is. Ennek hatása térségi és lokális szinten is érződik. A szakmai, szakpolitikai, gazdasági, környezetvédelmi szempontok mellett egyre inkább előtérbe kerülnek a társadalmi tényezők is. Utóbbiról azonban még mindig nagyon keveset beszélünk. A különféle média tematizációkban, közbeszédekben az erdő társadalmi funkcióinak fontossága háttérbe szorul a gazdasági és környezetvédelmi funkciókkal szemben. Amennyiben a romániai, és azon belül a székelyföldi, társadalmi vonatkozású erdő tematizációkat vesszük alapul, a nyugati országokban napirenden lévő témákhoz képest szakpolitikai és szakmai téren is tapasztalható némi fáziskésés: a nemzetközi szakirodalomban már a '90-es évek végétől napirenden vannak az olyan témák, mint például az együttműködés a természeti erőforrásokkal való gazdálkodásban (például Buckles 1999), közösségi erdőgazdálkodás (például McCarthy 2005, Reed és McIlveen 2006, Burnham 2000) adaptív paradigma (Berkes 2004), részvételi erdőgazdálkodás (például Murali és társai 2003, Agarwal 2001, Lawrence 2007).

¹ Új EU-s erdőstratégia/New EU forest strategy for 2030:

https://environment.ec.europa.eu/strategy/forest-strategy_en

² Romániai Országos Erdőstratégia/ National Forest Strategy 2030:

<https://www.strategieforestiera.ro/>

Várható, hogy az elkövetkezendő években az erdők iránti érdeklődés minden szempontból tovább fog erősödni. Szakmai tudományos szempontból figyelemre méltó az adaptív paradigma (Berkés 2004). A hivatkozott szerző az ökoszisztémák komplex adaptív rendszerként való felfogása felé való elmozdulást azonosítja, amelynek az ember szerves részét képezi, és három témát világít meg: a rendszerszemléletet; az ember bevonását az ökoszisztémába; és az ökoszisztémák kezelésének részvételi megközelítéseit. Ehhez a paradigmához kapcsolódik az adaptív és a részvételi erdőgazdálkodás mint új fogalmak az erdőgazdálkodással kapcsolatos kutatásokban, amelyek a társadalom és az erdők közötti holisztikus kapcsolatot jelölik (Lawrence 2007).

Az elmúlt 4-5 évben székelyföldi vonatkozásban a KAM-Regionális és Antropológiai Kutatások Központjának kutatói több témakörben foglalkoztak az erdő társadalmi szerepének az elemzésével: erdőkultúra és erdőpedagógia (Biró 2018), székelyföldi erdőgazdálkodás és közbirtokosságok (Tamás 2021, 2022), új szempontok az erdőgazdálkodási gyakorlatban (Biró és Sárosi-Blága 2021), a székelyföldi erdőgazdaság szereplői és működési modellje (Biró 2021), közbirtokosságok helyi támogatási gyakorlata (Sárosi-Blága 2021). Ennek a kutatási programnak a folytatása a székelyföldi erdőgazdaság mai működését elemző munka, amelynek keretén belül 2022-ben a Nagyküküllő Közbirtokossági Unió és a csíkszeredai KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központjának együttműködésével zajlott adatfelvétel az erdészek és közbirtokosságok körében. Az eddigi munkák folytatásaként ez a kutatás a részletkérdések szintjén (erdőgondozáshoz kapcsolódó szakmai tudás hordozói és képviselői; sikeres helyi kezdeményezések kialakulása, megszerveződése, működése, tanulságai; az erdővagyonok helyi közösségi funkciója) igyekszik feltárni a mai működést meghatározó tényezőket, valamint a térségi erdőgazdaság továbbfejlesztési munkájában hasznosítható információkat és összefüggéseket.

Jelen tanulmány az erdészek körében végzett adatfelvételhez kapcsolódóan azt vizsgálja, hogy a célcsoport hogyan viszonyul az erdészpályához, az erdőgazdálkodáshoz, és általános értelemben az erdőhöz, valamint azt, hogy ezekben a viszonyulásmódokban milyen generációs különbségek és hasonlóságok vannak.

Szakirányú képzettségük és munkakörük révén az erdészek fontos célcsoportot képeznek a térségi erdővagyon helyzetére, az erdőgazdálkodás mai gyakorlatára való szakmai rálátás szempontjából. Tehát az erdész fontos szereplője az erdőgazdálkodásnak, de amint azt a szakirodalmi anyagok is hangsúlyozzák, nem tud egyedül

dolgozni, tevékenysége a partnerségeken alapul. Lawrence (2007) szerint a részvételi erdőgazdálkodás legtöbb modellje az erdőhasználók és az erdész közötti partnerséget követeli meg. Az erdészek gyakran felelősek az erdőgazdálkodási folyamat hivatalossá tételéért, például egy gazdálkodási terv előkészítésével és jóváhagyásával kapcsolatos munkákkal. A hivatkozott szerző szerint ebben a munkában gyakran problémát jelent a szabványok és a helyi igények összeegyeztetése. A kanadai elemzés (Lawrence 2007) alapján az erdészeti kultúra nagy hatással van a részvételi erdőgazdálkodásra: gyakran erősen hagyományos, bürokratikus, hierarchikus és rugalmatlan, és a racionális, tudományos gazdálkodási elveket értékeli. Ez a hozzáállás a szerző szerint fontos jellemzője fejlődő vagy posztiszocialista országoknak, de nem csak. A nyitottabb és részvételen alapuló szervezet lehetővé teszi az erdészek számára, hogy több érdekelt féllel dolgozzanak együtt, növeljék a kölcsönös támogatás mértékét és kezeljék a konfliktusokat. Az erdészeti műszaki szolgáltatások közelmúltbeli privatizációja egyes országokban sok mindent megváltoztathat beleértve a képzést, az átláthatóságot és reagálóképességet (Lawrence 2007).

Összességében az erdészek értékei és céljai, valamint az erdészek intézményi kultúrája és viselkedése az erdészeti ágazatban egy izgalmas és fontos terület, amely a jelenleginél sokkal több szakmai figyelmet érdemel. Jelen munka ennek a hiányságnak a pótlásához járul hozzá.

Módszertan

A csíkszeredai KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja 2022-ben a Nagykovácsfalvi Közbirtokossági Unió megbízásából székelyföldi szintű, teljes körű adatfelvételt végzett erdészek körében. A felmérés a székelyföldi magánerdészetek munkatársaira terjed ki, ezek a magánerdészetek a térségi közösségi (közbirtokossági) és magántulajdonú erdővagyonok szakmai gondozását végzik.

A kérdőívet 284 erdész töltötte ki. A kutatás több problématerület vizsgált: önértelmezés; megóvás, védelem és fenntartás; szabályozás; szereplők közötti együttműködés; erdő értelmezés; tanulás és képzés, fejlesztési koncepció; nevelés és fiatalok.

Jelen tanulmány azt vizsgálja, hogy a célcsoport hogyan viszonyul az erdész-pályához, az erdőgazdálkodáshoz, és általános értelemben az erdőhöz, valamint azt, hogy ezekben a viszonyulásmódokban milyen generációs különbségek és hasonlóságok vannak. A nagyobb témakörökhöz kapcsolódó kérdésekhez a viszonyulás-

módokat 5-ös Likert-skálán mértük. Az adatfelvétel független változók mentén többféle összehasonlításra ad lehetőséget. Ebben a tanulmányban a korszpecifikus különbségek és azonosságok kerültek elemzésre. Az elemzés leíró statisztikai módszereket alkalmaz.

Elemzés, eredmények

Az erdészpályával kapcsolatos viszonyulásmódok

Mivel a szakirányú képzettségük és a munkavégzésük jellegéből adódóan az erdészek meghatározó szereplői a székellyöldi erdőgazdálkodási gyakorlatnak, kutatásunk során fontosnak tartjuk annak a kérdéskörnek az elemzését, hogy ez a célcsoport hogyan érzi magát az erdész munkakörben, hogyan vélekedik a szakma térségi helyzetéről, a kollégák és intézmények közötti kapcsolatokról, illetve a szakmai képzési, továbbfejlődési lehetőségekről.

Ez a fejezet az erdészpályával kapcsolatos viszonyulásmódokról nyújt átfogó képet, jelezve a korszpecifikus hasonlóságokat és különbségeket.

Az erdész szakma helyzetének megítélése

Az erdész szakma helyzetének megítélésére vonatkozó résztemákban a kutatási eredmények nem jeleznek kiugró és szignifikáns generációs különbségeket, ebből a szempontból a célcsoport néhány kivételtől eltekintve, többnyire egységes álláspontot képvisel. Az 1. számú táblázat a *teljes mértékben egyet ért* válaszok aránya szerint csökkenő sorrendben szemlélteti az egyes kijelentéseket, és a célcsoport azokhoz való viszonyulásmódját. A feltüntetett százalékok átlagértékek.

Látható, hogy a megkérdezettek 68%-a teljes mértékben egyet ért a bürokrácia korlátozó jellegével kapcsolatban. A társadalmi megbecsüléssel és az erdész szakma mint életpálya modell megítélésével kapcsolatos válaszok nagyon sokat elárulnak arról, hogy a célcsoport hogyan érzi magát ebben a munkakörben: amennyiben a csak részben válaszokat is figyelembe vesszük, a megkérdezettek több mint háromnegyede tapasztalja a szakma társadalmi megbecsülésének csökkenését; a szakma helyzetének megítélése kapcsán nem biztató, hogy a megkérdezettek közel egynegyede egyáltalán nem, illetve további egynegyede inkább nem gondolja azt, hogy az erdész szakma ma egy életpálya modellt jelent. Ebből a szempontból figyelmet igényel az, hogy a fiatal és

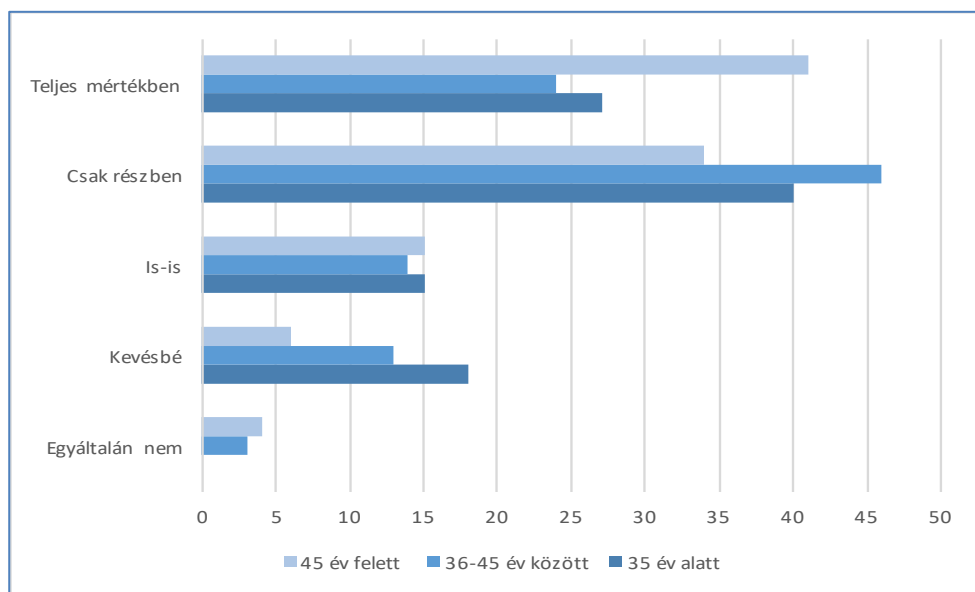
az idős generáció is hasonlóan vélekedik, és problémát jelez az, hogy a 35 év alatti erdészek nem látnak ebben a szakmában egyértelmű jövőképet. Ez föltehetően összefüggésben van azzal, hogy a válaszadók jelentős része (19%-a csak részben és 45%-a teljes mértékben) nem tartja megfelelőnek a fizetést, illetve elégedetlenséget jelez a munkakörülményekkel kapcsolatban. A felsorolt állításokkal való egyetértés mértékében az igényes, felkészült szakemberként való dolgozás lehetősége esetében az eredmények statisztikai szempontból nem szignifikáns, de jelzésértékű különbségeket mutatnak a korcsoportok szerint: míg a 45 év felettiek 41%-a tartja teljes mértékben egyetért azzal a kijelentéssel, hogy van lehetőség igényes, felkészült szakemberként dolgozni, a 36-45 év közöttiek, illetve a 35 év alattiak esetében ez az arány majdnem 14-17%-kal csökken (1. számú ábra).

1. számú táblázat: Az erdész szakma helyzetével kapcsolatos kijelentések megítélése

Az ERDÉSZ SZAKMA HELYZETÉVEL kapcsolatban milyen mértékben ért egyet az alábbi állításokkal?	Egyáltalán nem	Inkább nem	Is-is	Csak részben	Teljes mértékben
A sok bürokrácia korlátozza a szakma igazi művelését	2%	4%	8%	18%	68%
Azt tapasztalom, hogy a társadalmi megbecsülés csökken	2%	2%	11%	24%	60%
A fizetést nem tartom megfelelőnek	19%	6%	11%	19%	45%
A szakmai felkészültséget általában jónak tartom	4%	6%	11%	34%	45%
Van lehetőség igényes, felkészült szakemberként dolgozni	3%	11%	15%	40%	32%
A munkakörülmények megfelelőek	3%	9%	25%	39%	24%
Az erdész szakma ma életpálya modellt jelent	24%	26%	19%	19%	12%

Forrás: saját szerkesztés

1. számú ábra: Az erdész szakma helyzetével kapcsolatban milyen mértékben ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy van lehetőség igényes, felkészült szakemberként dolgozni? (korcsoportok szerinti válaszok, %)

Forrás: saját szerkesztés

A erdészek és erdészetek közötti kapcsolati formák és képzési lehetőségek megítélése

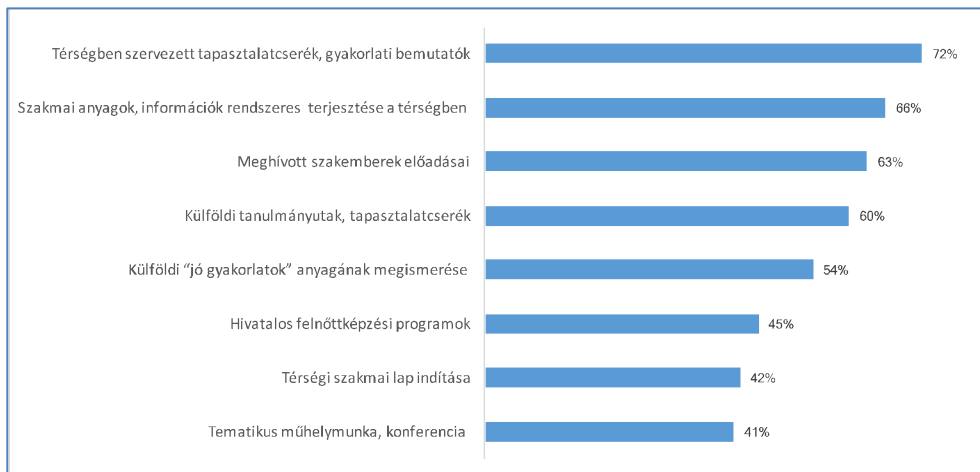
Az erdészpálya általános értelemben vett megítélését, és a szakmai kapcsolódási igényeket tükrözi az, hogy a megkérdezettek mennyire és mekkora léptékben tartják fontosnak a kollégákkal való kapcsolatokat és kapcsolódási lehetőségeket, mint például a rendszeres tapasztalatcserét, az évente egyszer rendezett székhelyföldi szakmai találkozót, az erdészeti szakszemélyzetnek szánt online platformok kialakítását, valamint a szakmai újdonságokkal kapcsolatos hírek, anyagok cseréjét. Ezek közül két kérdés esetében (online platformok, rendszeres kapcsolatcsere) van egy enyhe, 10%-hoz közelítő, nem szignifikáns, de jelzésértékű különbség a kutatásban megjelölt három korcsoport attitűdjében: az idősebb generációnak valamivel nagyobb az igénye a kollégákkal való, minél rendszeresebb kapcsolódásokra. De összességében mindhárom korcsoportban érvényes az, hogy a megkérdezettek háromnegyede, vagy több

mint háromnegyede fontosnak tartja a megemlíttet kapcsolati formákat és kapcsolódási lehetőségeket.

Jelen elemzés szempontjából ehhez a témakörhöz tartozik a szakmai továbbképzési, ismeretterjesztési lehetőségek megítélése: hivatalos felnőttképzési programok, meghívott szakemberek előadásai, külföldi tanulmányutak, tapasztalatcserék, térségi tapasztalatcserék, gyakorlati bemutatók, szakmai anyagok és információk rendszeres terjesztése a térségben, külföldi „jó gyakorlatok” anyagának a megismerése, tematikus műhelymunka és konferencia, térségi szakmai lap indítása. A 2. számú ábra a „nagyon fontos” válaszok aránya szerint csökkenő sorrendben szemlélteti a különféle képzési lehetőségekhez való viszonyulásmódot. Látható, hogy a célcsoport számára nagyon fontosak a gyakorlati jellegű térségi és külföldi tapasztalatok, ismeretek. Ugyanakkor kevésbé nyitottak a tudományosabb jellegű programokra és lehetőségekre, mint amilyen például a térségi szakmai lap indítása vagy tematikus műhelymunka, konferencia szervezése. Ezt igazolják a különféle képzési tartalmakkal kapcsolatos válaszok is: ezek közül is nagyobb népszerűségnek örvendenek a gyakorlatiasabb, a mindennapi munkavégzés során hasznosítható tartalmak, mint például az erdők egészségvédelme, környezetvédelem, erdőfelújítási technológiák. A többihez viszonyítva kisebb mértékű érdeklődés mutatkozik olyan képzési tartalmak iránt, mint a legújabb erdészeti kutatások, a számítástechnikai megoldások és technológiák, klímaváltozás várható hatásainak megismerése.

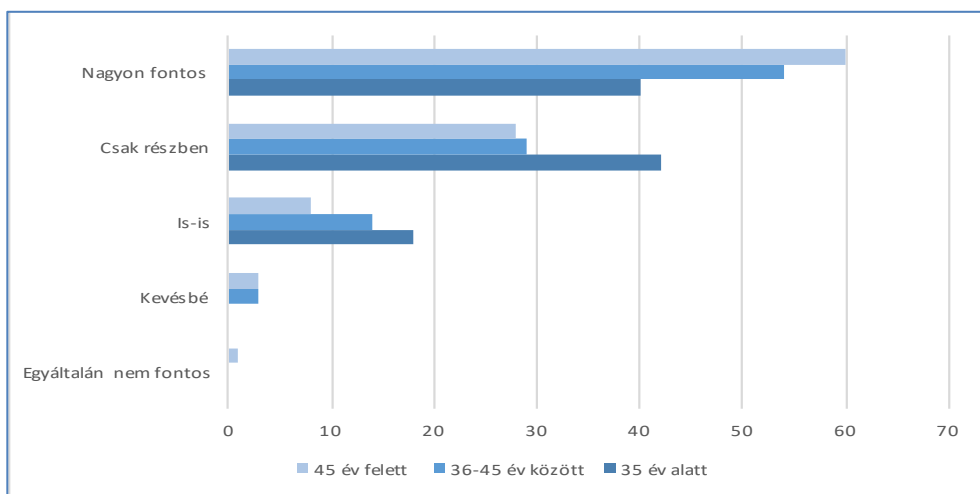
Korcsoportok szerinti összefüggésben az idősebb, 45 év feletti generáció enyhén nyitottabbnak mutatkozik a különféle továbbképzési, ismeretterjesztési lehetőségekre, de mivel nem szignifikánsak a különbségek, ennek az eltérésnek a megértése további elemzések elvégzését indokolja, későbbi kutatások tárgya lehet.

2. számú ábra: A szakmai továbbképzési, ismeretterjesztési lehetőségek megítélése („nagyon fontos” válaszok, %)

Forrás: saját szerkesztés

3. számú ábra: Véleménye szerint a szakmai továbbképzés, ismeretterjesztés terén az erdészek számára mennyire fontos a külföldi „jó gyakorlatok” anyagának megismerése? (korcsoportok szerinti válaszok, %)

Forrás: saját szerkesztés

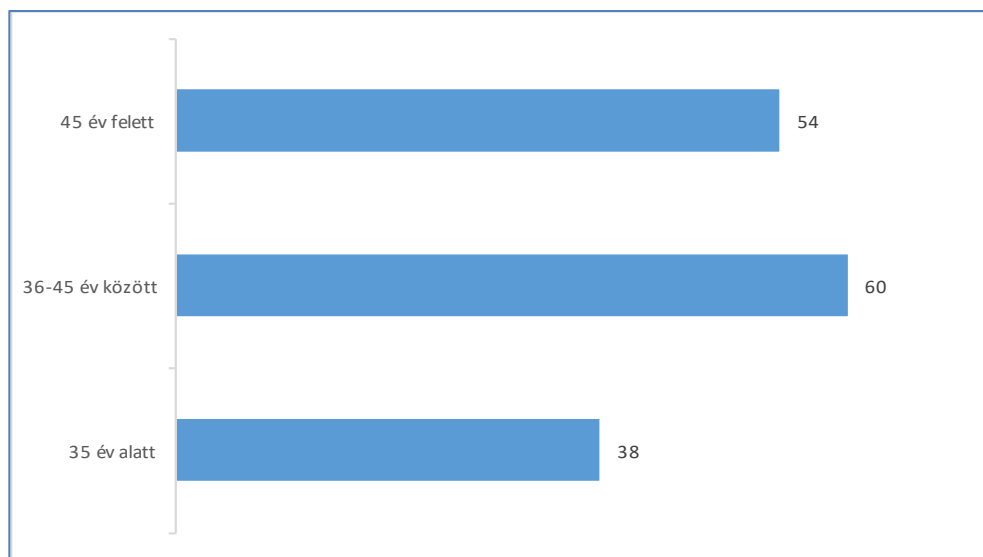
Az erdőgazdálkodással kapcsolatos viszonyulásmódok

Az erdősz pálya általános megítélését közvetett és közvetlen módon jelző tényezők megvizsgálása után fontosnak tartjuk az erdőgazdálkodással kapcsolatos viszonyulásmódok elemzését, ugyanis a célcsoport jellegéből adódóan gyakorlatilag ehhez kapcsolódik a mindennapi munkavégzés. Az erdőgazdálkodás nyilvánvalóan nem csak az erdész szereplőcsoport tevékenysége, de a tulajdonosokhoz képest az erdészek azok, akik ezen a téren átfogóbb, objektívebb, szakmaibb álláspontot képviselnek, vagy szükséges képviselniük. Ugyanakkor a munkájuk és szerepkörük államilag szabályozott, tehát egy külső hatalom által irányított. Ilyen értelemben az erdészeknek sajátos szerepük van az erdőgazdálkodásban: közvetítő szerepet játszanak a szabályozások és a mindennapi gyakorlat között. Ilyen értelemben fontosnak tartjuk elemezni a szabályozáshoz és a fejlesztéshez való viszonyulásmódjukat, illetve azt, hogy ezen a téren vannak-e korszpecifikus különbségek és azonosságok. Ezáltal információkat kapunk arra vonatkozóan, hogy a célcsoport mennyire elégedett a rendszerrel amiben dolgozik, hogyan tudja összehangolni a szabályokat a mindennapi gyakorlattal, milyen hiányosságokat, problémákat, és erősségeket érzékel.

Szabályozás

Az erdőgazdálkodás szabályozásának szükségességével kapcsolatosan a célcsoport egységes álláspontot képvisel: a válaszadók több mint 80%-a úgy ítéli meg, hogy az erdőgazdálkodás szabályozások nélkül nem működhet. Ugyanakkor az erdész szakmai munkáját 50%-hoz közelítő arányban túlszabályozottnak, bürokratikusnak tartják. Szignifikáns eltéréssel a 35 év alattiakhoz képest a 36-45 év közötti, valamint a 45 év feletti korosztály nagyobb mértékben tartja túlszabályozottnak és bürokratikusnak az erdész szakmai munkáját, és problémásnak tartja az ügyintézését. Szintén az idősebb generáció az, aki nagyobb mértékben ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy a szabályok nem objektív célokat szolgálnak és túllépik a szükséges mértéket: a 35 év alattiak 15%-a, a 36-45 év közöttiek 25%-a, és a 45 év felettek 34%-a teljes mértékben egyetért ezzel a kijelentéssel.

4. számú ábra: Milyen mértékben ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy az erdész szakmai munkája túlszabályozott, bürokratikus? (a „nagyon fontos” válaszok korcsoportok szerint, %)

Forrás: saját szerkesztés

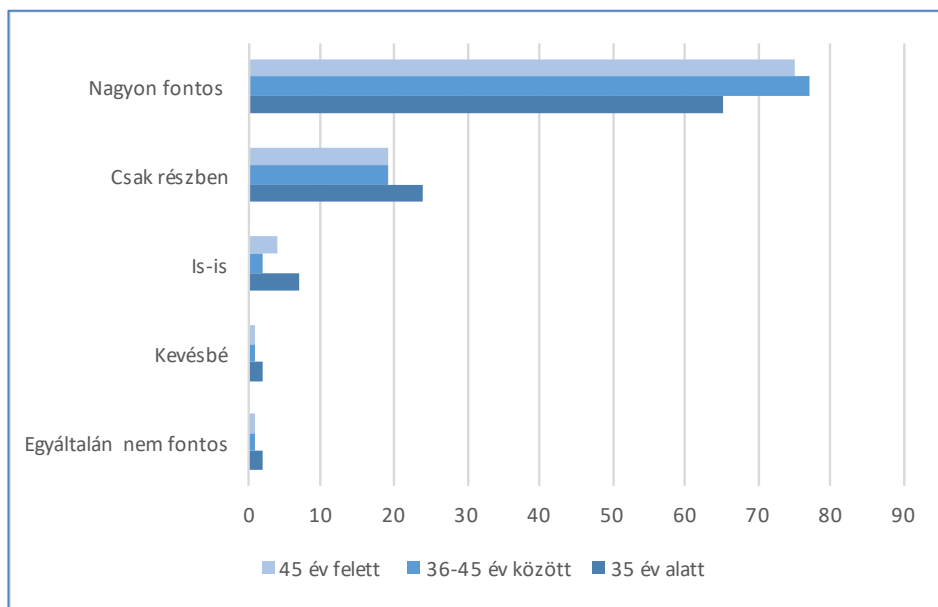
Fejlesztés

Mivel a székelői erdővagyon egy jelentős endogén erőforrást jelent, fontosnak tartjuk annak az elemzését, hogy az erdészek mint szakmai szereplők hogyan vélekednek ennek az erőforrásnak a felhasználásával, az ezzel kapcsolatos gazdálkodással, fejlesztésekkel kapcsolatban. A válaszadók jelentős hányada – a 35 év alattiak 65%-ához képest a másik két korcsoport közel háromnegyede – vélekedik úgy, hogy a tulajdonosok körében erősíteni kell a gazdálkodói, menedzseri szemléletet. Az erdészek fele egyöntetűen úgy látja, hogy nagyobb nyomást kell gyakorolni a törvényhozásra.

A válaszadók körében szignifikáns korszpecifikus különbség van abban a kérdésben, hogy mennyire van szükség térségi összefogásra a gazdálkodásban: a 35 év alattiak 67%-a, a 36-45 év közöttiek 69%-a, a 45 év felettiek 82%-a teljes mértékben egyetért azzal a kijelentéssel, hogy térségi összefogás szükséges a gazdálkodásban.

A három korcsoport között szintén szignifikáns különbség van abban a kérdésben, hogy mennyire prioritás a szakmai képzési programok indítása: a 35 év alattiak 38%-a, a 36-45 év közöttiek 57%-a, a 45 év felettiak 65%-a ért teljes mértékben egyet azzal a kijelentéssel, hogy a szakmai képzési programok indítása prioritás. A fiatalokhoz képest az idősebb generáció több lehetőséget lát a fiatal generáció felkészítésében, a mentalitás megváltoztatásában, és a célirányos érdekképviselésben, tehát a fejlesztések kapcsán összességében egy optimistább attitűdöt képviselnek.

5. számú ábra: A székelyföldi erdőgazdaság fejlesztésével kapcsolatban milyen mértékben ért egyet azzal a tennivalóval, hogy a tulajdonosok körében erősíteni kell a gazdálkodói, menedzseri szemléletet (korcsoportok szerinti válaszok, %)

Forrás: saját szerkesztés

Az erdőhöz való általános viszonyulásmód

Megújítás és egészségvédelem

Az erdők megújításával kapcsolatban a megkérdezettek közel fele szakszerűnek, jónak tartja a mai gyakorlatot, és nem csak kampány jellegű tevékenységnek gondolja. A célcsoport több mint 60%-a teljes mértékben egyetért azzal a kijelentéssel, hogy tovább kell növelni az erdős területeket. Ugyanakkor nagyon megoszlának a vélemények azzal kapcsolatban, hogy milyen mértékben hiányzik a rendszeres, átgondolt koncepció. Nincs egységes, egyértelmű álláspont az anyagi gondok, és az aktív szerepvállalás megítélése kapcsán sem.

Az erdők egészségvédelmével kapcsolatban a megkérdezettek közel 40%-a teljes mértékben megfelelőnek tartja a jelenlegi eljárásokat, és jelenleg nem érzékel nagy problémákat. Utóbbi esetében szignifikáns különbségek vannak a három korcsoport válaszai között: a 35 év alattiak 31%-a, a 36-45 év közöttiek 41%-a, a 45 év felettiak 50%-a teljes mértékben egyetért azzal a kijelentéssel, hogy ma még nincs probléma, de a jövőre fel kell készülni.

A székelyföldi erdők egészségével kapcsolatos konkrét kérdés esetében nagyon megoszlának a vélemények, nincs egységes álláspont, viszont a korcsoportok szerinti eltéréseket vizsgálva, szignifikáns különbség van a fiatal és az idősebb generáció álláspontja között: az idősebbek álláspontja nagyobb arányban közeledik ahhoz, hogy a székelyföldi erdők teljes mértékben egészségesek. A „teljes mértékben” válaszokhoz képest a visszafogottabb „csak részben” válaszokat figyelembe véve a 35 év alattiak 18%-a, a 36-45 év közöttiek 47%-a, a 45 év felettiak 54%-a van ezen az állásponton.

Ugyancsak szignifikáns különbség van a válaszok között abban a kérdésben, hogy az erdők egészségvédelme mennyire csak az erdészek feladata: a „teljes mértékben” válaszokat figyelembe véve a 35 év alattiak 20%-a, a 36-45 év közöttiek 32%-a, a 45 év felettiak 42%-a ért teljes mértékben egyet azzal a kijelentéssel, hogy az erdők egészségvédelmével csak az erdészek foglalkoznak, és ez nem elegendő.

Az erdők egészségvédelmét a célcsoport több mint fele, 59%-a a jövő nagy kihívásának tekinti.

Erdőfunkciók

Az erdő szerepét a megkérdezettek komplexnek ítélik meg, minden felsorolt szempontból fontosnak tartják, de az egyes funkciókkal kapcsolatos válaszok egymáshoz viszonyított arányát tekintve körvonalazódik egy fontossági sorrend. Az 5-ös Likert skálán megjelölt válaszok arányai szerint ezt a fontossági sorrendet az alábbi táblázat szemlélteti.

2. számú táblázat: Az erdő funkciókkal kapcsolatos kijelentések megítélése

Szakemberként mennyire tartja fontosak (székelyföldi vonatkozásban!) az erdő alábbi FUNKCIÓIT?	Egyáltalán nem	Inkább nem	Is-is	Csak részben	Teljes mértékben
A víz körforgásának biztosítása	1%	0%	2%	7%	90%
Levegőszennyezés csökkentése	1%	2%	3%	10%	84%
Környezeti és természetvédelmi érték / adottság	0%	2%	4%	20%	74%
A klímaszolgáltatások garanciája	1%	0%	8%	19%	72%
Egészségvédelmi, gyógyító, rekreációs szerep	1%	2%	7%	20%	70%
Tájképfőmáló funkció	1%	2%	11%	22%	64%
A tulajdonosok anyagi érdekeinek biztosítása	1%	4%	12%	34%	49%
Turisztikai potenciál, sportolási lehetőség	3%	5%	11%	32%	49%

Forrás: saját szerkesztés

Összegzés

Az elemzés céljaként határoztam meg az erdészek erdészpályához, erdőgazdálkodáshoz, erdőfunkciókhoz való viszonyulásmódjának áttekintése mellett megvizsgálni, hogy a válaszokban vannak-e generációs különbségek és hasonlóságok.

A viszonyulásmódok egy része néhány kérdés esetében teljes mértékben egységes. Ilyen például a bürokrácia korlátozó jellege, a szakma társadalmi megbecsülésének csökkenése, a szakma romló helyzete, a kapcsolódási lehetőségek és továbbképzések fontossága, az erdőgazdálkodás szabályozásának szükségessége, az egészségvédelem, mint a jövő nagy kihívása.

Néhány témakör esetében a felsorolt állításokkal való egyetértés mértékében az eredmények statisztikai szempontból nem szignifikáns, de jelzésértékű különbségeket mutatnak a korcsoportok szerint:

- az igényes, felkészült szakemberként való munkavégzés lehetőségével kapcsolatban a fiatalabb korcsoport elégedetlenebbnek mutatkozik
- az idősebb generációnak valamivel nagyobb az igénye a kollégákkal való, minél rendszeresebb kapcsolódásokra
- az idősebb generáció enyhén nyitottabbnak mutatkozik a különféle továbbképzési, ismeretterjesztési lehetőségekre

Korcsoportok szerint az alábbi témakörökben vannak szignifikáns különbségek a célcsoport válaszaiban:

- a 35 év alattiakhoz képest a 36-45 év közötti, valamint a 45 év feletti korosztály nagyobb mértékben tartja túlszabályozottnak és bürokratikusnak az erdész szakmai munkáját, és problémásnak tartja az ügyintézés
- az idősebb generáció az, aki nagyobb mértékben ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy a szabályok nem objektív célokat szolgálnak és túllépik a szükséges mértéket
- az idősebb generáció nagyobb igényt fejez ki a gazdálkodásban való térségi összefogás szükségessége iránt
- az idősebb generáció nagyobb mértékben tartja prioritásnak a szakmai képzési programok indítását
- a fiatalokhoz képest az idősebb generáció több lehetőséget lát a fiatal generáció felkészítésében, a mentalitás megváltoztatásában, és a

célirányos érdekképviselőben, tehát a fejlesztések kapcsán összességében egy optimistább attitűdöt képvisel

- a fiatalabbak nagyobb mértékben tapasztalnak aktuális problémákat az erdők egészségvédelmével kapcsolatban, míg az idősebbek inkább a jövő kihívásának tekintik ennek a problémakörnek a kezelését
- az idősebbek álláspontja nagyobb arányban közeledik ahhoz, hogy a székelyföldi erdők teljes mértékben egészségesek

Összességében az erdészpályával kapcsolatos válaszok alapján három tényező dominál: a bürokratikus jelleg, a szakmai felkészültséggel kapcsolatos hiányosságok, valamint a továbbképzési lehetőségek. Az, hogy a megkérdezettek jelentős része gondolja azt, hogy csökken a szakma társadalmi megbecsültsége, sokat elárul arról, hogy az erdészek hogyan érzik magukat ezen a pályán, és a szakmai továbbképzések és a kapcsolódási lehetőségek iránti igény mellett fölveti az erdész szakma program-szerű pozicionálásának és társadalmi tematizációjának szükségességét és lehetőségét, különösen akkor ha figyelembe vesszük azt, hogy a fiatalabb generáció egy formálisabb és pesszimistább álláspontot képvisel ezen a téren. Ez minden bizonnyal hozzájárulna az erdész szakma, és az erdészeti népszerűségének növeléséhez.

Az erdők egészségvédelmével és funkcióival kapcsolatos eredmények és generációs különbségek további rész kérdések megismerésének fontosságára hívják fel a figyelmet. Az, hogy az erdők egészségét és egészségvédelmének szükségességét, valamint a komplex erdőfunkciókat ennek a célcsoportnak a jelentős része pozitívan ítéli meg, mindenképp biztató az erdészeti ágazat aktuális és jövőbeli szakpolitikai jellegű kihívásai szempontjából. Székelyföldi vonatkozásban fontosnak mutatkozik az a kérdés, hogy a térségi hálózat részterületek és részfeladatok szintjén tehet-e valamint önállóan az erdész szakmával, és általános értelemben az erdőtematizációval kapcsolatos pozitív irányú társadalmi elmozdulások, változások érdekében, vagy a globális, EU-s és országos szintű változások és irányok lesznek a meghatározók. Ezeknek a kérdéseknek az elemzése további kutatási feladat.

Felhasznált irodalom

- Biró, Z. Z. (szerk.) (2018): *Csíki Magánjavak. Hagyomány és küldetés*. Csíkszereda, Státus Kiadó, 19-127.
- Biró, A. Z. (2021): Helyzetkép 2020 – a székelyföldi erdőgazdaság szereplői és működési modelljei. In Biró A. Z. és Tamás L. (szerk.) KÖZÖSSÉGI VAGYON – KÖZÖSSÉGI SZEREP. Székelyföldi erdőgazdálkodás – szempontok, tények, lehetőségek. Csíkszereda, Státus Kiadó. 33-73.
- Biró, A. Z. – Sárosi-Blága, Á. (2021): Új szempontok az erdőgazdálkodási gyakorlatban. In Biró A. Z. és Tamás L. (szerk.) KÖZÖSSÉGI VAGYON – KÖZÖSSÉGI SZEREP. Székelyföldi erdőgazdálkodás – szempontok, tények, lehetőségek. Csíkszereda, Státus Kiadó. 74-88
- Agarwal, B. (2001): Participatory exclusions, community forestry, and gender: an analysis for South Asia and a conceptual framework. *World Development*, 29(10):1623–48.
- Berkes, F. (2004): Rethinking community-based conservation. *Conservation Biology*, 18(3):621–30.
- Buckles D. (szerk.) (1999): *Cultivating Peace: Conflict and Collaboration in Natural Resource Management*. International Development Research Centre and World Bank. Ottawa, Canada, p. 285.
- Burnham, P. (2000): Whose forests? Whose myth? Conceptualisations of community forests in Cameroon. In: Abramson A., Theodossopoulos D. (szerk.) *Land, Law and Environment: Mythical Land, Legal Boundaries*. Pluto Press, Chapter 2.
- Lawrence, A. (2007): Beyond the second generation: towards adaptiveness in participatory forest management. *CAB Reviews: Perspectives in Agriculture, Veterinary Science, Nutrition and Natural Resources*, 2, No. 028. <https://www.researchgate.net/publication/248908934>^[1]_{SEP}
- McCarthy, J. (2005): Devolution in the woods: community forestry as hybrid neoliberalism. *Environment and Planning A*, 37(6): 995–1014.
- Murali, KS. – Sharma, M. – Rao, RJ. – Murthy, IK. – Ravindranath, NH. (2000): Status of participatory forest management in India: an analysis. In: Ravindranath, NH. – Murali, KS. – Malhotra, KC. (szerk.) *Joint Forest Management and Community*

- Forestry in India: An Ecological and Institutional Assessment. Oxford and IBH Publication, New Delhi, India; p. 25–8.
- Reed, MG. – McIlveen K. (2006): Toward a pluralistic civic science?: Assessing community forestry. *Society and Natural Resources*, 19(7):591–607.
- Sárosi-Blága, Á. (2021): Közbirtokosságok helyi támogatási gyakorlata. In Biró A. Z. és Tamás L. (szerk.) KÖZÖSSÉGI VAGYON – KÖZÖSSÉGI SZEREP. Székelyföldi erdőgazdálkodás – szempontok, tények, lehetőségek. Csíkszereda, Státus Kiadó. 89-98
- Tamás, L. (2021): Székelyföldi erdőgazdálkodás: szempontok, tények, kihívások. In Biró A. Z. és Tamás L. (szerk.) KÖZÖSSÉGI VAGYON – KÖZÖSSÉGI SZEREP. Székelyföldi erdőgazdálkodás – szempontok, tények, lehetőségek. Csíkszereda, Státus Kiadó. 15-32.
- Tamás, L. (2022): A székelyföldi erdővagyon és erdőgazdálkodás, mint endogén erőforrás. In *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek* XIX. évf. 2. 41-53.

Abstract

In recent years, at global, EU and national level, attention to the complex role of forests and the health of forests has become a key priority. One of the tools is multi-level strategic planning, and thus maintaining a balance between the different forest functions, in which social actors can play a key role. In the forest management structure in Romania, private and public forestry are the professional actors in the management (conservation, reforestation) and sale of forest resources and the enforcement of the rules governing them. In this study, based on a survey among foresters conducted in 2022 by the Nagyküküllő Public Landowners' Union and the WAC - Center for Regional and Anthropological Research in Miercurea-Ciuc, I will examine the attitudes of foresters in Szeklerland towards the forestry profession, forest management and forests in general, and the generational differences and similarities in these attitudes.

Keywords: forestry, foresters, attitude survey, generational differences